

Петренко Л. М.
доктор педагогічних наук,
професор кафедри професійної та вищої освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
м. Київ, Україна

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 У СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Відбувається загальносвітовий експеримент із масового переходу до дистанційного навчання. Жодна країна світу не була до нього готова. Україна не є виключенням. Уже сьогодні науковці і практики вказують на проблеми, з якими зіткнулися різні заклади освіти, в усьому світі точаться дискусії навколо: вимушеної технологізації освітнього процесу; зростання адміністративного контролю за діяльністю суб'єктів навчання; зменшення автономії студентів і педагогів; про зміни у співвідношенні «освітніх менеджерів» і викладачів тощо.

Дистанційне навчання висвітило багато «болючих зон», одна з них пов'язана з професійним розвитком педагогічних і науково-педагогічних працівників через підвищення кваліфікації. На початку карантину у зв'язку з пандемією COVID-19 соціальні мережі «вибухнули» мемами, фотожабами і коментарями щодо організації освітнього процесу в школах, коледжах і технікумах, закладах вищої освіти, зрослому навантаженні на учнів і студентів, «обвал» LMS MOODLE через велике навантаження і таке інше. Ми мали можливість без спеціального опитування отримати і узагальнити оцінку діяльності педагогічних і науково-педагогічних працівників з різних поглядів, а також самооцінку їхньої діяльності, точку зору на все, що відбувається. Критики було і є багато.

Безперечно, в дистанційній освіті, як і в традиційній, саме викладач є центральною фігурою. І під час карантину він опинився з проблемою онлайн-навчання сам на сам. Передбачається, що в науковій літературі, в публікаціях в різних групах у ФБ багато пропонується різних цифрових сервісів і інтернет-

ресурсів, пропагується їх зручність і універсальність, рекламуються вебінари і онлайн-тренінги з питань їх використання.

Водночас маємо зазначити, щоб опанувати ними потрібен час. Для впровадження в практичну діяльність одного вебінару замало, якщо щось не виходить, то необхідно розібратися, багато читати текстів або проглядати відео на YouTube-каналі з часто не знайомою термінологією (треба шукати її визначення). Це не просте завдання для педагога, який не завжди є впевненим користувачем ПК. Натомість треба підготувати зміст заняття, раціонально його структурувати за усіма принципами дидактики. Виявляється, що того змісту, якого вистачало на 1 год. 20 хв. в онлайн-режимі вистачає найбільш на годину. А підготувати і провести інтерактивне заняття в онлайн виявляється для багатьох вершиною педагогічної майстерності. Рекомендації Міністерства освіти України до питання організації дистанційного навчання під час карантину були видані під кінець травня. В них узагальнені поради учасників Проєкту SAIUP, присвячених зазначеним питанням, за посиланням <https://saiup.org.ua/vebinari-akademichna-dobrochesnist/>.

Ми спостерігали як зросла зацікавленість наукової, педагогічної, батьківської спільноти та громадськості роботами з питань технологій дистанційного навчання, його організації. Наприклад, за даними електронної бібліотеки НАПН України, до посібника «Технології дистанційного професійного навчання» в січні 2020 р. звернулось 3 особи, у лютому – 13, а у березні – 112, квітні – 66 [1]. Статистичний огляд за номером ресурсу 10719 (стаття «Організаційні методи дистанційного навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти») [2] показано на рис. 1 та 2.

Практичний досвід свідчить про те, що підготовка до заняття онлайн потребує значно більше часу, а його продовжність не може дорівнюватись 45 хв. або 1 год. 20 хв. і три-п'ять занять на день. На підготовку викладач має витрачати значно більше часу і виконувати більше функцій (ролей): він часто стає адміністратором, диктором, режисером, продюсером, маркетологом, презентером і модератором тощо. Педагогів до виконання цих функцій не

готували ні в закладах вищої освіти, ні в системі підвищення кваліфікації.

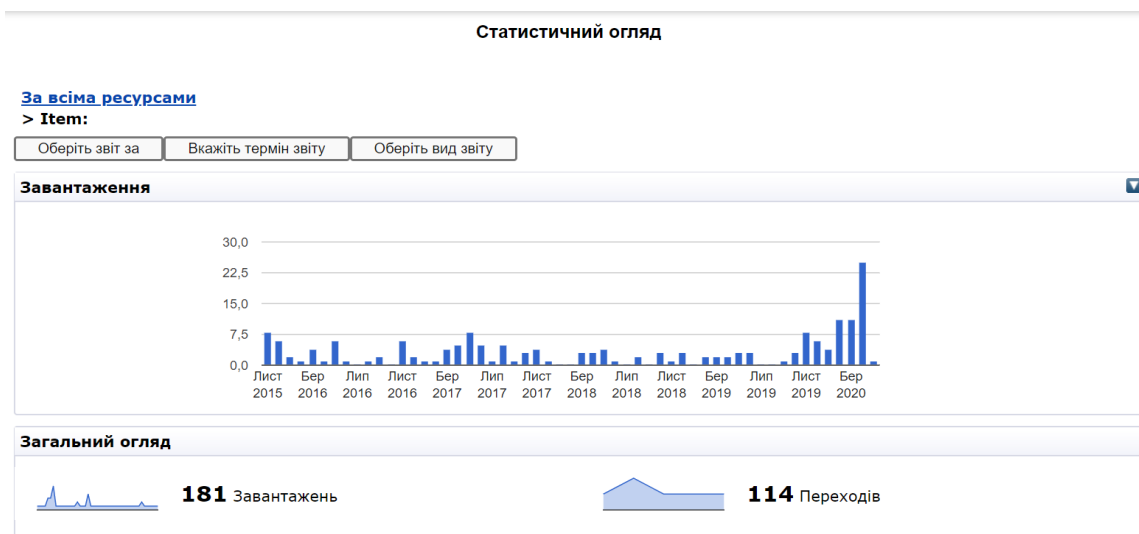

Рис. 1. Динаміка зростання інтересу читачів до наукових публікацій з проблем дистанційного навчання, розміщених в Електронній бібліотеці НАПН України (<https://lib.iitta.gov.ua/>)

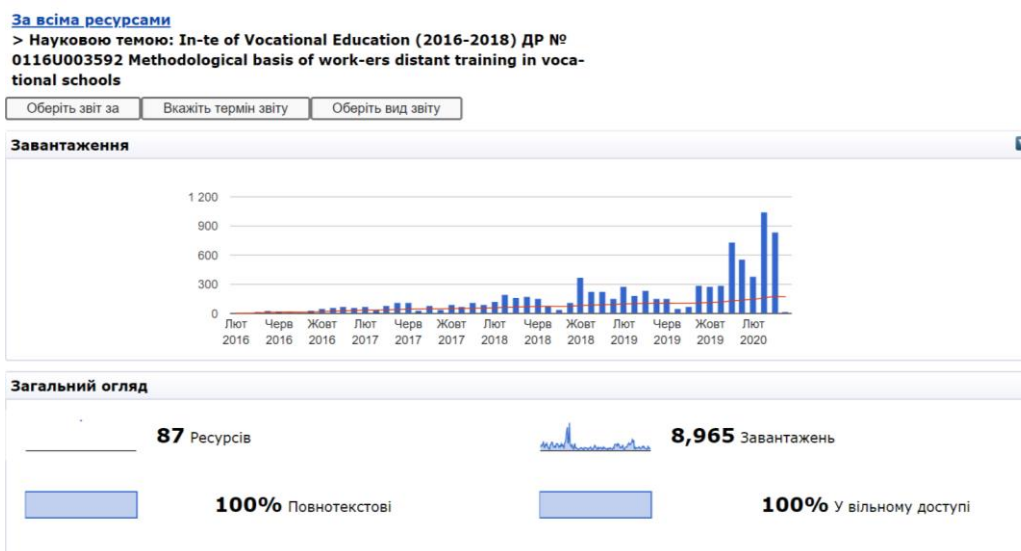

Рис. 2. Динаміка зростання інтересу читачів до наукових публікацій з проблем дистанційного навчання, розміщених в Електронній бібліотеці НАПН України (<https://lib.iitta.gov.ua/>)

У черговий раз порушуємо питання про необхідність розроблення і затвердження нового Положення про дистанційне навчання, в якому буде враховано увесь «карантинний» досвід дистанційного навчання, регламентовано час проведення занять, кількість уроків (лекцій), навантаження викладача і

оплата його праці. Це позбавить від жорсткого адміністрування даного процесу, що відображається в зайвих щотижневих, а інколи щоденних звітах викладача перед керівниками структурних підрозділів (усі пам'ятають фінансові перевірки різними контролюючими органами).

І про головне – професійний розвиток педагогічних і науково-педагогічних працівників у системі відкритої освіти. Сьогодні стала очевидною необхідність розроблення освітньо-професійних програм з урахуванням потреби широкого впровадження дистанційного навчання, підготовки до нього всіх категорій слухачів. Адже поширюється практика застосування середовищного (інформаційного, хмаро орієнтовного, віртуального тощо) підходу, сучасних цифрових технологій для результативного просування інновацій як в освіті, так і в різних галузях економіки. Тому все більшим попитом користуються програми підвищення кваліфікації різних категорій слухачів, які спрямовані на модернізацію форм діяльності людини, і не тільки тих, хто одержує професію в закладі професійної освіти, але передусім тих, хто навчає майбутніх кваліфікованих робітників і фахівців.

Потребують подальшого розроблення такі питання, як: дидактичний і методичний супровід викладання різних навчальних предметів і дисциплін; розвиток компетентностей викладачів для використання електронних освітніх ресурсів і виконання вище перелічених ролей, роботи з різними моделями відкритої освіти; нормативно-правового забезпечення дистанційного навчання, зокрема, дистанційного професійного навчання та ін. Останнє нині є найбільш актуальною проблемою для всієї системи освіти.

Насамкінець зауважимо, що реформування освіти, а дистанційне навчання є його елементом, не може бути успішним без залучення основної більшості педагогічних і науково-педагогічних працівників, урахування їх практичних знань, переконань, ставлення до процесів, орієнтованих на зміни в освітянській галузі. Очевидно, що інтеграція їх досвіду, формальних знань та особистих переконань є тією платформою, на якій зростають паростки інноваційної свідомості, здатної до подолання традиціоналізму і консерватизму в системі

освіти.

Література

1. Технології дистанційного професійного навчання. Методичний посібник [О.В. Базелюк, О.М. Спирін, Л.М. Петренко, А.А. Каленський, Л.А. Майборода]. Житомир: Полісся, 2018. 160 с.
2. Петренко Л. М. Організаційні методи дистанційного навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2018. № 50. С. 151-156.